

עמינעשו

186.

סֵבֶד לְזִבְחָה

Levit. XIX. 28.

SEU,

SCRIPTURA STI, GMATIS,

DISSERTATIONE PHILOLOGICA,

Adprob. Ampliss. FACULT. PHILOSOPH.

*In Regia florentissima que ad Auram
Academia,*

P RÆS I D E,

D^N. M. CHRISTIERNO
A L A N D R O,

Eloq^v. PROFESSORE Publico.

Candidæ Eruditorum Censuræ, modeste submissa

In Auditorio Maximo,

die X. Junii A. M. DC. XC. IX.

AB

ENEVALDO WANOCCHIO,

EXC. APUD Jo. LAURENT. WALLIUM.

variorum

СТУДІЯ ІЗ ІСЛАМІКІЙ ІСТОРІІ

Від 2017 року

ІГРАНІ ГОДІВ ІЗ ІСЛАМІКІЄЮ

ДІАЛОГІЧНА ПІДАСТАНОВА ФОРМАТИВНОГО

ІСЛАМІЧНОГО ВІДНОШЕННЯ

Із 2018 р.

ОНЛАЙН-МІСІ

Із 2018 р.

Із 2018 р.

Із 2018 р.

Із 2018 р.

Із

Із 2018 р.

Із 2018 р.

Із

CANDIDE ET BENEVOLE LECTOR,
SALVE!

Induxisse semper in animum,
de certo quodam argumento satis
diu sollicitum, nihil, nisi quod de-
licatioribus aliqua ex parte ad
palatum foret, & si non subactius judicium,
tamen exquisitiorem redoleret operam, publica-
m lucem mereri, ni, spe intento fine frustrata,
demum in illustria lucis praesens opella prodi-
isset proscenia, qua, rebus ponderis mole gra-
vioribus licet destituta, suadetque Tulliane
flexanimis lenociniis minus imbuta, jejuna
sua sterilitate squaleat; tamen ausus etiam
difficilioris conamina, cum laudem meruisse
credidum est apud eos, queis humanitas &
candor antiquis in pretio sunt, cui accedit
Celeb. cuiusdam Hebreorum Filii, qua sin-
gulos, quibus, in cursu studiorum aliquis, qua-
cunque demum ratione fiat, ponitur obex, e-
rigere studet, saluberrima parantes: אָמַן לֹא
רְלִנְתָּ חֲסֵפָא לֹא מְשֻׁתְּכָחָת מְרֻגְנוּתָא
: Si non elevas lapidem, non
invenietur margarita sub eo, in his, le-
viter tactis solidioris literaturæ farragi-
ni-

nibus, ingenii mei placitum est periclitari
vires: Arbitror autem, si, eo quod bac, quasi
ad maturiores melioresque occasiones diffe-
renda, precipitantius scripserim, dica teme-
ritatis mihi adscribatur, hoc posse in justam
esse diuinacionem: In magnis rebus, & vo-
luisse sat est. Extorsit sane hoc, non ina-
nis cuiusdam glorie affectande titillatio, quo-
rundam ventoso eruditionis pruritu turgen-
tium mentes occupans, cum et laboratio valde
inculta talem ex ipsa sibi promereret nulla ratio-
ne persuadeat; verum suavitate hoc ipsa libertas,
qua propter, in hoc negotio tanto minus sudave-
rim, quanto noverim, me nequaquam istud
eo consilio fuisse aggressum, ut aliquid en-
comii promereret. Excipe proinde Benevoli
Lector praesens specimen utut insipidum, &
animatum Tuum bac in parte Rabbinorum sub-
iecto judicio, qui sic dixerunt: אל הסתכל
בכנקן אלה במתן שיש בו i.e. Ne
inspicias cantharum, seu externam alicujus
rei speciem; sed potius id quod in eo est,
pro que candore tuo excusa, atque sic Te, a Mome-
nibus probabis alienissimum. quod vicissimo
grato praconio demereri studebitus.

MEM.

MEMBRUM I. GENERALE.

§. I.

peræ pretium me fa-
cturum existimo, si,
antequam ad plenio-
rem hujus materiæ
tractationem fiat ac-
cessus, pauca qvædam originem
nonniniſ attinentia, impræsentia-
rum præmiserim, cum hoc non
solum recta ratio syadeat; (*quod ne-*
quidquam in naturam rei inquiramus,
ubi de nomine nobis non certò constet)
sed & Virorum, tam vetustiorum,
quam recentiorum, in palæstrâ li-
teraria haud infimorum, monita
exigant; quorum cum extent quam
plurima & ferè omnibus benè no-
ta, illa hic longâ serie enumerare
supercedebo. Insignem tamen il-
lum locum, quem Rhetorum ille

A

Co-

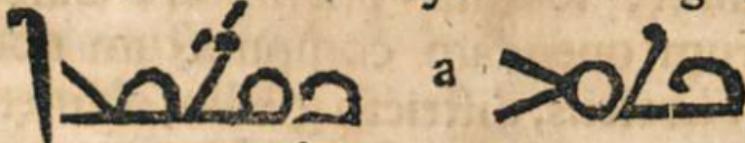
Coryphæus, Cicero (a) habet, adduco: Omnis (inquit) quæ à ratione suscipitur de re aliquâ institutio, debet à definitione, (puta tum nominali, ut vocant, tum reali) proficiens, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputeretur? Ne itaque placita eorum sicco (ut ajunt) præterea m pede, pauca quædam materiæ hujus originem spectantia, in antecellum observare libet.

§. II.

Refert, teste Christian. Beem. (β) sua, vox *Stigmatis*, initia Græco verbo, σίζω, pungo, unde verbale, στυμη & στυμα, quorum prius in Novo Testamento deprehenditur frequenter, tantumque valet ac punctum, præcipue temporis; quod ipsum ex verbis (γ) Lucæ Evangelistæ fatus superque liquet, dum hunc in modum verba facit: Εν στυμη χρόνος, in punto temporis, ἐδεξει διάβολος αὐτῷ (δη-

(a) Libro I. Officiorum. (β) de Origine Lat: Ling: p. m. 405: (γ) Cap. IV. §.

(δηλουστί ινστός) πάσας τὰς Βασιλεῖας τῆς
αιχμένης. Posterius, σύμα videlicet,
(quod Romanâ Civitate donatum,
Signum alicui inustum, seu quocunque
modo impressum notat) non in usu
adeo crebro occurrit; in Epistolâ
tamen Paulinâ (δ) ad populum
Galatinum semel animadvertisit:
τῇ λοιπῇ, κόπτεις μοὶ μηδεὶς παρεχέτω,
ἔγὼ γὰρ τὸ σύματό τοῦ Κυρίου ινστός εἰν τῷ
σώματί με βασάνω, i. e. De cetero, ne
nemo mihi molestiam creet, ego namque
notas Domini JESU in corpore meo porto.
Hebreis stigma υρυψ dicitur, &
alio vocabulo סימן, quod in (ε) Ex-
odo observatur. Syris est Stigma

maculavit, Radice, in formâ Paël
tantum usitata: habetur hæc vox
in Epistola (ζ) ad Galatas, ut & in
(η) posteriori Epistola Petri, diver-
sam obtinens significationem: in

A 2 pri.

(δ) Cap. VI. 17. (ε) Cap. XXI. 25.

(ζ) Cap. VI. 17. (η) Cap. III. 14.

priori enim *notas inustas*, vel etiam *Stigmata*, in posteriori *maculam* designat. Germanis tantum valet *Stigma*, ac: *Ein Mahlzeichen/ oder Brandtmahl.* Denominantur ab hac voce *στυγμα*®, *στυγμοί*, *Stigmatici*, isti, quibus *Stigma*, hoc est, nota aliqua ita inusta est, ut semper appareat. Germani hanc redunt vocem per; *Denen ein Schandzeichen angebrennet ist/ und mit Schandflecken oder einem Brandtmahl bezeichnet.* Cicero scribit, Alexandrum Phæreum, quum ad uxorem Theben in cubiculum veniret, solitum præmittere barbarum quendam compunctum notis Threiciis, disticto gladio, ob metū. Ejus verba sunt hæc (§) *O miserum, qui fideliores, & barbarum, & stigmatiam putaret, quam conjugem.*

§. III.

Etymologiam *Stigmatis* excipit homonymia, quæ, ut plurimū, nisi (§) *Libro II. Officiorum.* iub.

sublata fuerit, errorum mater salutatur: ne igitur nos variis suis significationibus seducat, accuratè observandum, vocem *Stigmatis* I. Pro cauterizatione, notâ vel signo quod inuritur, aut quocunque modo imprimitur, venire, quod veterum scripta arguunt: (ι) *Hesiodus* Poëta Græcus celebratissimus hos de *Stigmatibus* verius memoriae prodidit:

Στίγματα δὲ ὡς ἐπέφευγον οὐδὲν δενοῖσι
δεξικοὶ^{οι}
κύανεα κατὰ ρῶτα μελάνθουν δὲ γίνεται.
Porro veluti stigmate quadam apparebant
videnda fœnis draconibus
Cærulea per terga: denigrataque ipsis e-
rant maxille.

Huic accinit (κ) *Juvenalis*: *Mitius* id sane, quod non et stigmate dignum credidit. Accedit his testimonium (λ) *Martialis*: *Frons hæc stigmate non meo notanda est.* Eundem plane si-

gni-

(ι) in *Aſſide*. pag. 201. (κ) *Satyr.* A.

(λ) *Libro II.*

significatum obtinet (u) sententia Plinii: Ideo ad lepras & pforas uen-
tur & ad tollenda stigmata. Accipi-
tur vox Stigmatis 2. pro lugillatione
& infamiâ, quem significatum nos
docet (v) Suetonius, qui sic de Cæsa-
re: Valerium Catullum, a quo sibi Ver-
sculis de Mamurra perpetua stigma-
tum imposita non dissimulaverat, satisfacien-
tem eadem die adhibuit cœnæ, hospitioq;
Patris ejus, sicut conseverat, uti per-
severavit. Venit Stigma 3. Pro qui-
busvis afflictionibus, quod (x) di-
ctum ex Epistolâ ad Galatas supra
memoratum evincit: Per stigmata
enim Apostolus hoc loco deno-
tari vult, non stigmata proprie di-
cta, sive notas inustas, nec vulnera
Christi corpori infixæ; sed quas-
cunque obvenientes calamitates,
quæ in gratiam Christi quivis
Christianus patienter terre devin-
citur. Hic potissimum eo sensu

VO-

(u) Lib. XX. Cap. 13. (v) in vita Iulij
Cæsar. Cap. LXXII. (x) Cap. VI. 17.

7

vocabulum *stigmatis* accipitur, quo,
ad significandum maculam & si-
gnum, quod inuritur, seu quocun-
que modo imprimitur, adhibetur,
& quidem sic in propriissimâ suâ
significatione consideratum. Syno-
nymiam, partim ob exiguum co-
piam, partim ob prolixitatem,
quam ut supervacaneam rejicimus,
hic penitus intactam omittimus.

§. IV.

Lex, quam DEUS de non adhi-
bendis *Stigmatibus* promulgavit,
occurrit in Levitico, Cap. XIX. 28.
וְשַׁرְתָּ לְנֶפֶשׁ לֹא תִהְנוֹ בְכֹשְׁרָכְבָּשׂ
וְכַתְבָת קָעֵקָע לֹא תִהְנוֹ בְכָסֵס אֲנָיִ:
יוחוח: *Et cæsuram super corpus exanime*
non permittetis in carne vestra: Et
Scripturam Stigmatis non sinatis in vo-
bis: Ego Dominus. Vel ut Bened. Ro-
rias Mont. vertit: Et incisionem ani-
mæ non dabitis in carne vestra: Et
scripturam exarationis non dabitis in
Vobis: Ego Dominus. Duo in hoc
ver-

versu continentur membra; prius, incisionem & lacerationem carnis super aut juxta mortuum fieri solitam prohibet, quale detestabile lugendi genus, (ut vocat (o) Cicero) expōnit (π) Plutarchus: Τινὲς δὲ τῶν Βαρ-
εφων καὶ μένη τὰ σώματα ἀπολέμουσ-
σι, πῦρας καὶ ὕδατα, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κατ-
ακίνοντες, δοκόντες π χαρίζεσθαι τοῖς τε-
γελευτικόσιν, &c. Quidam vero barbaro-
rum, (in exequiis,) etiam corpora sua
naribus, auribus, aliisque partibus am-
putandis, fēdant; se nonnihil gratifica-
ri defunctis credentes. Accedit huic
testimonium (ε) Hesychii, qui ex-
ponens vocem ἐνθυίδας (per quam
reddiderunt LXX. Hebræum וְשׁ
i. e. cœsuram) in hunc fere modum
profatur: Ξυσμάτι ὄψεως γνόμεναι, καὶ
τοῖς λοιποῖς σώμασιν ἐνθυμόμεναι τοιᾶντα
τὰς εἰώθαστο ποιεῖν εν (i. e. ὅπῃ) τοῖς re-
κροῖς ἀντῶν οἱ ἄποι. i. e. Scisurae in
vultu, aliisque corporis partibus factae:

nam

(o) Tuscul. III. (π) De Consolat. ad
Apoll. p. 113. (ε) in vob. ἐνθυίδες.

nam hujusmodi laniatus facere consuevit
 pro defunctis infidelium natio. Poste-
 rius membrum his absolvitur verbis:
 וכתבת קעקע לא תנתנו בבשרכם: אני
 : וחוּזֶה Et scripturam vel inscriptionem
 stigmatis, secundum versionem Ju-
 nii & Tremelhi. Scripturam in unctionis
 (ut habet versio Arabica) Scripturæ
 notam, secundum versionem Tigu-
 rinam. Scripturas punctorum (ut ver-
 tit Syrus) non sintis in vobis: Ego
 Dominus. Cuivis rerum solummo-
 dò species intuenti, mirum videri
 possit, cur DEUS populum suum
 tot actibus adiaphoris abstinere
 jussit; cur, nempè, vestem e lana
 & lino confectionem gerere, diversi
 generis animalia simul ad aratrum
 cogere, incidere carnem super mor-
 tuum, inurere stigmata, & alia hi-
 sce cognata, prohibuerit. Quid e-
 nim actus illi (per se nec boni nec
 mali) meruere, ut legum materia fi-
 erent, & in illicitis haberentur? A-
 ctus hujusmodi abesse videntur

ab omni boni vel mali specie, unde nonnulli Mosi convitiandi an-
sam arripuerunt, quasi leges arbitra-
rias Israëlitis imposuerit. Ut ita-
que calumniæ huic ansam præsein-
damus omnem, & dubitantes, ad ve-
ri tramitem perducamus, nonni-
hil solliciti erimus. Proinde, dum
veram causam, quæ DEUM ad Le-
gem hanc ferendam præcipue mo-
vit, perpeñdimus, sciendum, Isra-
elitas, qui duram & diurnam in
Ægypto serviebant servitutem (cum
alii lateres coquere, quidam stipu-
las undique corrasas convectare,
pars lutum asportare, ab operum
exactoribus, in cessantium terga
pugnis fustibusque sœvientibus, vi
impulsi fuerint) lethalem supersti-
tionis Ægyptiacæ succum & loli-
ginem imbibisse, Eosque (ut fit)
dominorum suorum mandatis &
moribus se pariter attemperasse.
Nec minus è Scripturâ liquet, eos,
cum in desertis & vastis oberrarent
solit.

solitudinibus, multum è moribus
 Ægypti retinuisse; quamvis DEUS
 in eorum redemptione ex Ægypto
 tam illustria dedisset bonitatis &
 probitatis suæ documenta. Cum
 itaque Israëlitæ Idololatriæ morbo
 miserè adeò laborarent, DEO vi-
 sum est (ut iis medicam adhiberet
 manum) multa media experiri,
 nulli ævo cognita, & quæ fide ma-
 jora viderentur, nisi quod benignis-
 simo Numini mos sit, sua omnia,
 pro varia (σ) temporum condione, ad
 humani generis commodum administra-
 re. Inter alia verò media ad pestem
 illam ab Ægyptiis haustram (idolola-
 triam intelligo) depellendam, nul-
 lum efficacius adhiberi potuit Le-
 ge Cærimoniali, quam DEUS eo
 fine tradidit, ut perpetuum extaret
 Θεογνωσίας instrumentum, & popu-

B 2

lum,
 (σ) Καὶ καὶ πὸν τοὺς τὸ συμφέρον, ἐκαστε
 ὀικονομῆι δὲ τοὺς, τὴν ἀπέραντην ἐκάγης γε
 νεῖς ὁρθόμενον. S. Crysoft. in Psalm.
 CXIX. m. p. 322.

lum, effræni impetu in Gentium
 statuta ruiturum, intra aliquos pi-
 etatis & obsequii limites contine-
 ret. Legem hanc omnem, idolo-
 latriam atque sic *stigmata* prohiben-
 tem, eo præcipue consilio, sanc-
 tam fuisse, primum est cuivis è va-
 riis Scripturæ locis intelligere. Præ
 aliis autem, huic veritati multum
 præsidii præbet Caput XX. *Eze-
 chielis*: Ibi enim DEUS populo in
 memoriam revocat idolatriam
 illam, quâ, dum in Ægypto vive-
 bant, seipso polluerunt. Subjun-
 guntur in eodem capite (τ) hæc
 verba: *Quare & ego dederam ipsis sta-
 tuta non bona, & jura per quæ non
 viverent.* Adeo ut Textus ille in-
 terprerandus videatur, quasi DEUS
 Prophetam in hunc modum allocu-
 tus fuisset: Israélitis, ab Ægypti
 servitute nuper liberatis, leges de-
 di, non servis sed ingenuis dignas;
 utpote nativa sua bonitate com-
 men-

(τ) *versu 25.*

mendatas, & vitam sincere obtemperantibus allaturas. Cum autem Leges illas, utpote novas & moribus eorum dissontas, violarent, & in cultum idolorum perpetuò ruerent, tandem Leges alias posui, sua quidem natura *non bonas*, sed quæ jugi loco forent, quo rigidæ cervicis populi contumacia frangetur, & omnis ad Ægypti mores redeundi libertas & occasio tollerentur. Vide Theol. Apud Ethnicos olim (rerum Judaicarum causas ineptis conjecturis venari solitos) pro certo creditum est, Mosen, Gentium aliarum odio ductum, hanc de *stigmatibus* Legem cum aliis compluribus earum moribus aduersa quasi fronte pugnantibus instituisse. Ea in sententiâ tuit Diodorus Siculus, qui *Mosis ritus, μισθεωτα ἔη, Ε Lysimachus*, qui Leges ejus, *κακίας διδασκάλες, malitia magistros* appellavit. Alii Mosen, statuta Gentium moribus tam dissonna tulisse crediderunt,

runt, ut mobile vulgus fœdere & affectu devinciret. Hoc somnium quoque Tacito vigilanti placuit: (v) Moses, ait ille, quo sibi in posterum Gentem firmaret, novos ritus contrariosque cateris mortatibus intulit. Non nulli, Legem *Stigmatum*, eum aliis cognatis, a DEO traditam esse, sibi perivalerunt, tantum ut potestatem arbitriam & merè despoticam in Israélitas exerceret. Accedit his, quod multi è Judæorum gente, ad Philosophiam Ethnicam sub initia regni Saracenici, defecisse dicantur, quia Leges haud paucæ illis proflus inutiles & supervacaneæ viderentur. Notandum præterea, hanc Legem è diametro mori Zabiorum oppositam esse: Zabii quippe solenne fuit, corpora sua notis & stigmatis insignire. Zabii autem fuerunt perditissimis moribus Idololatræ, aîtrorum, Dæmonum, idolorum, mortuorum etiam cultui, ritu-

(v) Hist. Lib. v. m. p. 426.

ritibus insuper & artibus huic cul-
tui connexis admodum & proxi-
mè cohærentibus, addictissimi. *Zab-*
iorum eorum ritus & dogmata, se-
culo illo, quo Moses ad Hebræos,
sub servitutis Ægyptiacæ jugo fa-
tiscentes, redemptor mittebatur, tan-
quam zizania longè latequè pro-
pagata sunt, quæ scientiæ divinæ
tristicum, penè per orbem terrarum
suffocarunt, & in morem (ne di-
cam, & religionem) ubique loco-
rum tunc temporis abierunt. Deus
itaque, ut huic seculi morbo se pas-
sim diffundenti occurreret, & Irra-
élitas suos à superstitionis illius sca-
bie pueros & intactos conservaret,
Leges & Ritus haud paucos insti-
tuit, qui *Zabiorum* cærimoniis & in-
stitutis adversa fronte repugnabant;
& his Legibus ea quæ *stigmatum*
audit etiam accensenda est. Inter
plurima vero, quibus hæc senten-
tia (quod videlicet plurimæ *Leges*
Zabis oppositæ sint) munitur, ar-
gu

gumenta, primas haud immerito Scripturæ testimonio deferamus. Ea satis aperte nobiscum facit, quod e (φ) Levitico liquere potest: Secundum opus terræ Ægypti, in qua habitastis, non facietis: Et secundum opus terræ Canaan, quò Ego adduco vos, non facietis: Et statuta mea servabitis ad ambulandum in eis. Qvibus verbis non tantum innuit DEUS, Gentium earum (i. e. Veterum Zabiorum) ritus Iudaicis interdictos esse; sed ritus & Leges a seipso datas eorum ritibus & institutis fore adversissimas. Idem confirmat (χ) Liber Esther, ubi Haman sic Regem alloquitur: *Εστιν οὐδεὶς σὺν τούτῳ σπάσας τούτον οὐδεὶς θάνατον πάσχειν θέλει.* Quibus verbis (ψ) Josephus sic vicem commentarii præstat:

εἰρ.

(φ) Cap. XVIII. 2. 3. (χ) Cap. III. 8.

(ψ) Antiqu. lib. XI. c. 6. p. 375.

εἴθι Θρέσὶ πι, πονηρὸν, ἄμικτον, ἀσύμφυλον,
 γέτε Θρησκείαν τὴν ἀνθήν τοῖς ἄλλοις ἔχον,
 γέτε νόμοις χρώμενον ὁμοίτες, ἐξ Θρὸν δὲ καὶ
 τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς Πεπτηδεύμασι, τῷ σῷ
 λαεῷ καὶ ἀπασιν ἀνθρώποις. Est Gens
 quedam, maligna, segregata, insociabilis,
 neque religionem cum aliis communem
 habens, neque legibus utens similibus; sed
 & moribus & institutis pugnans cum
 tuo populo, & cum toto mortalium genere.
 Suffragio non multum ab simili me-
 am confirmat sententiam (ω) Ma-
 netho, qui de Mose loquens, & Le-
 gibus ab ipso datis, Ναμοδετήσαι,
 inquit, καὶ πλεῖστα ἄλλα, μάλιστα τοῖς
 Αἰγυπτίοις ἐθισμένοις ἐνταίχμεναι. Cum
 plurima sanxisset alia, Aegyptiorum pre-
 cipue moribus adversantia. Non est
 ad consequendum facile, cur τοι
 minutis & (in se) ut videntur nul-
 lius momenti ritibus DEUS insi-
 steret, eosque sub capitibus poena
 quandoque prohiberet, nisi quod
 inter Zabios obtinerent, & cultus

C

pro-

(ω) Ap. Joseph. l. 1. cont. Ap. p. 1053.

profani speciem gererent. Quid enim tam serio cautum est, ne quis extremitatem barbae dissecaret, aut hœdum in lacte matris coqueret, aut capitis pilos in orbem tonderet, ne quis aut super sanguinem ederet, aut *Stigmata* inureret, vel etiam fructum annis ab arboris plantatione primis provenientem manducaret? Quid inquam, DEUS Leges tam curiosas, & (ut prima facie videntur) arbitrarias institueret; nisi quod Leges illæ cum *Zabiorum* moribus adversa quasi fronte pugnarent, & ritus Legibus illis interdicti, cultus idololatrici signa, vel foederis cum Diabolo initi pignora, tunc temporis haberentur. Pugnat enim cum sapientiæ & bonitatis divinæ notitia, mentibus humanis naturaliter insita, Deum onera supervacua (Leges aut ritus nullius servi servientes) Iudaïtis suis imponere voluisse. Huic argumento non nihil momenti addit effatū illud

(a)

(a) *Guilhelmi Parisiensis: Scito generaliter, quod in mandatis Legis, quæ aperient videntur habere absurditatem, & nullam secundum literam utilitatem, intenditur elongatio ab Idololatria.* Videatur hac de re Excellentissimus *D. Spencerus Lib. II. De Leg. Hebr. Ritual.* Ea mihi jam non data est provincia, ut *Zabiismum* plurimis legibus ferendis aniam præbuuisse probem; quin potius, quo Legis hujusce lensum, & *Stigmatum*, hac in Lege vetiorum naturam in lucem proferam, omnem impendam operam. Hoc vero ipsum, vix commodius expediri potest, quam si *primum: de variis Stigmatum speciebus olim usitatis, & in Sacro Codice saepiuscule memoratis agam.* *Secundo: Stigmata* hac in lege vetita per traetem. *Tertio: aliqualem eorum formæ generalis & specialis injiciam mentionem.* *Nec non: eorum locum seu partem corporis, cui plurimum in-*

ure.

(a) *Libro de Legibus C. IV.*

urebantur dilpiciam. Et *quinto de-*
nique: Legis hujus rationem in bre-
vitate, quantâ fieri potest, perpen-
dam.

MEMBRUM II. SPECIALE.

§. V.

Eò me jam dicit ordinis mihi
præscripti filum, ut, antequam
profundius me in hujus discursus
*tractationem immittam, variarum *Sti-**
**gmatum* specierum numerum inire*
aggrediar. Quinque proinde eorum
observabo species, nullâ vel usus
aut forsan formæ affinitate conjun-
ctas, intra Scripturæ Θεοπνέους pomæ-
ria præcipue numerari. Primum
*sibi vendicant locum, *Stigma Ma-**
**gnatum* & honorabilium. Horum*
apud Babylonios occurruunt vesti-
gia: eorum namque (annotante
(a) Mercero) Ducibus & Viris di-
gni-

(a) *Thesaur. Ling. Sanc. Voc. yyp.*

gnitate principali conspicuis moris erat, notis carni inustis insigniri. Hoc eo credibilius, quo clarius (β) Propheta inter alios loci præcipui Insignes Viros, e Babylonia & Assyria oriundos, γένος & γένεσις i. e. interprete S. Hieronymo, Principem & Ducem memoret; γένος autem proprie Virum quibusdam quasi characteribus notatum & insignem designat. Moris hujus quasdam percipi reliquias testis est (γ) Herodotus, qui hoc de Thracibus memoratu dignum ad posteros transmisit: τὸ μὲν ἔσιχται, εὐγενὲς κέκενται, τὸ δὲ ὀσικόν, ἀγρεντοί, Frontes notis punctas esse, nobile judicatur, non esse notatas punctis, ignobile. Eundem plane corporis & oris habitum obtinuisse & in consuetudinem abiisse apud Gelonos, e verbis (δ) Claudiani elicere possumus: Membraque qui ferro gaudet pinzisse Gelonus. Ab hoc rite non profus.

(β) Ezech. XXIII. 23. (γ) Lib. V.

cap. 6. (δ) Lib. I. in Ruffin.

sus abhorruere olim Britanni: nam insignia eorum fuisse Stigmata, ut pennas Garamantum, crobylos Barbarorum, cicadas Atbeniensium, dicit Tertullianus. (ε)

§. VI.

Inter Stigmatum species alterum obtinent locum Serorum Stigmata. Apud antiquos mos obtinuit, ut mancipia, servi, vel alia quacunque ratione in ipsorum redacti potestatem, Herorum sive Dominorum suorum nomen, stigma vel characterem sibi impressum gererent. Hujus rei Phocylides aliqualem injicit mentionem, de Stigmatis servis imprimi solitis, tale terens judicium: Σύμμαχοι γένεσθαι επινειδίζων δραπτούσε. Stigmata ne inscribas ignominia afficiens famulum. Hæc autem Stigmata, servorum Ethnicorum (ζ) frontibus plurimum inurebantur, unde occasio data Aufonio, in Pergamum,

Scri-

(ε) de Veland. virgin. cap. X.

(ζ) Grot. not. in Apoc. VII. 3.

Scriptorem fugitivum, sic jocandi:
 (7) Ergo notas scripto tolerasti Perga-
 me vultu. Et quas neglexit dexteræ,
 frons patitur. Ritus hujus prisci (ni
 fallor) simile quid exprimit Joban-
 nes in (9) Apocalypsi, ubi DEI servi
 descripti veniunt: *Habentes nomen*
Agni, & nomen Patris ejus, scriptum in
frontibus eorum. Apud Hebræos au-
 tem mos veterum servatus vide-
 tur, quod servi Dominorum suo-
 rum notas & Stigmata manibus in-
 uista circumgestarent. *Grotius* hoc
 e (1) *Zacharie* verbis deprehenden-
 dum esse colligit: *Quæ sunt plagæ i-*
stæ (i. e. notæ, stigmata, secundum
Grotium) *in medio manuum tuarum:*
 Et dicit: *bis plagatus sum in domo dili-*
gentium meo. Hac enim ἡρόεις
 sensum loquentis exponit: *הַמְבָתִחַ*
 propriè *plagæ* sunt, heic loci tamen per
Stigmata explicanda sunt. *Stigmata* hæc,
 non ad *DEUM* aliquem pertinent; sed
 ad

(7) Epigrimate 15. (9) Cap. XIV. 2

(1) Cap. XIII. 6.

ad honorem alicujus Potentis, qui me ut
clientem suum dilexit, & cuius patroci-
nio me dedi. Hunc sensum loco ma-
xime convenire judicavit, quod in
Hebræo vox *domus* notet, non *in-
domo*. Judicium sit penes Eru-
ditos. De *Stigmatis* hisce servilibus
fuse tractarunt Cæl. Rhodigin. An-
tiquit. I. IV. c. 3. Turneb. advers. I.
XIV. c. 12. Lips. Elec*t.* I. II. c. 15. A-
loys. Novarin. Elec*t.* Sacr. lib. III.
cap. 15. Henric. Ursin. Analec*t.* Sacr.
I. I. Sect. 60. qui hac in parte curi-
oso Lectori satisfacient.

§. VII.

Tertio stare volunt loco *Stigmata
Zelotarum*, qui nempe, summo
erga DEUM zelo accensi & animati,
characteribus quibusdam in ipsa
cute sculptis, se DEO vero devotos
& consecratos indicabant. Non-
nullos olim zelo religionis inflam-
matos, hujusmodi *Stigmata* sacra
manibus impressa circumtulisse, e-
ver-

versionē LXX. colligi potest, qui (n) Prophetæ verba (*hic sribet manu sua
Domino*) ἀπόφεασκῶς transtulere,
Ἔπιγράψει τῇ χεὶ ἀντί, τῇ Θεῷ εἰμί.
Sribet in manu sua, DEI SLM. Nempe
sicut & milites antiquitus Impera-
toris sui nomen (qua de re §. se-
quenti) manibus inscriptum habu-
ere. Nemo vere sanus sibi persva-
dere potest, LXX. hunc in modum
textum interpretari voluisse, si mos
quo imprimebantur χαργίματα tunc
temporis non fuisset receptus. De-
inde, vel ex hac Lege constare pot-
est, Diaboli servos notas quasdam
corporibus inustas, superstitionis &
Satanæ devotionis tesseras, habui-
se: quid ni proinde sentire liceat,
nonnullos antiquiorum Judæorum
manibus suis quosdam characteres
insculptos gestasse, quibus ipsi, pa-
ri zelo & animi constantia, se DEO
& Legi devotos esse testarentur?
Sed quicquid sit, hoc prō firmissimo

D

tenet.

(n) *Jesaiæ XLIV. 5.*

tenendum, antiquioris Ecclesiæ Christianæ membra, in modum quendam artificiosum, carni suæ JESU Nomen aut crucem impressisse, ut signum illud cum signo, diaboli servis inusto ex adverso pugnaret. Hinc ansa (λ) Tertulliano data sic dicendi: *Non convenit signo Christi & signo Diaboli, & (μ) S. Augustino: Perdidit signum Christi, accepit signum Diaboli.* Fortasse hoc digitum intendit (ν) *Theologus Apocalypticus*, dum alios bestiæ charactrem, alios agni nomen frontibus impressum gessisse, suo firmet testimonio. Non tam alto apud autores profanos hæc *Stigmata involuta* sunt silentio, cum horum mentionem faciat *Procopius* in ante memoratum *Esaïæ vaticinium* hunc in modum commentans: τὸ δὲ τὴν χειρὸν λέγει, Δῆκε τὸ σῖζεν τὸ ὄστρακον τὸν, Τὸν χαρακτῶν, η̄ βεργίχιονων, η̄ τὸ σκευρόν τὸ ομηρίον,

η̄ τὴν

(λ) *De Idololat. cap. XIX.* (μ) *Tract. VII.*
in S. Joh. (ν) *Cap. XIII. 16. & XIV. L.*

in tunc XE/58 decem sociis. In manus dicit, propter impressas notas, quas aliqui sibi inurebant, aut in carpo manus, aut in brachio, signum crucis efformando, vel exprimendo litteris nomen Christi,

§. VIII.

Locum inter has species quartum Militum Stigmatibus addicimus, quorum crebra apud veteres injicitur mentio. Prout enim servi Dominorum, ita milites Ducum nominibus aut insignibus inscribebantur, sic enim hac de re (ξ) S. Ambrosius: Charactere Domini inscribuntur servi, & nomine Imperatoris signantur milites. Inscriptionibus hisce militaribus indubitatam facit fidem testimonium (ο) Vegetii: Victris in cuncte punctis milites scripti, & matriculis inscripti jurare solent. Ita vero signabantur & centebantur milites, ut, si castra vexillumque desererent, facilius di-

gnos-

(ξ) Orat. de vita. Valentia.

(ο) Lib. II. de re militari c. 5.

gnosci possent. In hæc *stigmata* qua-
si digitum videtur intendere dictus
(π) Autor *Apocalypticus*, Et fecit,
dicens, ut omnes characterem haberent
in dextra manu sua, vel in frontibus.
Prout enim servorum *χαραγμάτα*
præcipue in frontibus, ita & mili-
tum in manibus gerebantur, ut te-
statur *Ælianuſ*: Σηματά ἐστι τῶν ση-
τευομένων ὅν τοῖς χερσί. Sic morem
caſtrenſem habuisse, nos docet *Æ-*
tius (ρ) *Stigmata* vocant, quæ in facie vel
in alia corporis parte inscribuntur, qua-
lia fūnt militum in manibus. Qui plu-
ra cupit de militum *Stigmati-*
smis noviſſe, adeat *Lipſium Lib. I.* de
milit. Roman. dialog 9. & *Aloys.*
Novarin. Elect. Sacr. L. III. c. 14.

§. IX.

Excipiunt jam *Idololatrarum Sti-*
gmata, quinto demum loco ex-
pedienda: erant autem illa, chara-
cteres aut notæ quædam *Idolala-*
tra-

(π) *Cap. XIII. 16.* (ρ) *Lib. VIII. c. 12.*

trarum corporibus inusta, quibus
venefici & idololatræ Dæmonum
cultui se manciparunt, & se fœdus
cum Satana perpetuum iniisse o-
stendebant. Meminerunt horum tam
V. quam N. Testamenti Scriptores.
In V. T. istorum mentionem fa-
cere deprehendimus (σ) Zacha-
riam: (σ) *Tunc dicet ei, τὶ ἀπληγαῖ,*
quid sunt plagæ istæ in medio manuum
tuarum? In quæ verba Grotius hanc
adhibet explicationem: Plagæ sunt
stigmata manibus inusta, per quæ sole-
bant Diis Gentium se mancipare, inscri-
pto eorum signo, nomine aut numero.
Hoc idem innuit (τ) Hesychius, σι-
γυατε, πληγας, τικιλματε, accipiens
pro æquipollentibus. Parili ratio-
ne sentit Prudentius, qui plagas per
Sphragitidas & Stigmata reddit. In
verba Grotii supra allegata Quidam
hunc in modum loquitur: *Grotium*
horum verborum sensum recte
reddidisse, omnino adducor ut cre-
dam:

(σ) Cap. XIII. 6. (τ) Ιη τιγμ.

dam; cum enim prædixisset Zacharia, Pleudo-prophetas & Idolorum nomina e rebus olim peritura, prædictis fore, ut vix quisquam Prophetæ nomen sibi arrogaret, nec populus fidem tam supinam facilemque cuivis prophetæ titulum sibi sumenti adhiberet. In posterum, inquit, si quem Prophetiæ suspicium habuerit populus, eum in examen continuo vocabit, dicens: Unde plaga & Stigmata ista in manibus tuis? Licet centies neges te esse Prophetam, id tamen testantur manibus inusta Stigmata, aperta illa capitibus idolo alicui consecrati documenta. Ad hanc interpretationem firmandam plures adduci possent rationes, nisi alio me instituti ratio avocaret. Locum alterum præbet (v) Apocalypsis: Et fecit omnes habere characterem in dextra manu sua, aut in frontibus suis. E quibus verbis discere in proclivi est, Stigmata illa

illa Idololatrica ad ipsa exspirantis
Ethnicitati tempora durasse, modo
Grotii interpretatio quid fidei con-
ciliaret. Magi, inquit, auctores Tra-
jano fuere, ut betarias, id est, sodali-
tates sive collegia omnia detaret, exce-
ptis, quæ religionis Paganicae nomine co-
ibant. Cum vero homines natura a-
ment sodalitates, factum inde, ut nemo
esset in Imperio Romano, qui non in so-
dalitatem Deorum alicui dicatam, nomen
daret. Qui in ista collegia adscribeban-
tur, simul accipiebant in corpore suo xá-
gyua aliquod. i. e. Dei alicujus si-
gnum, aut literis expressum, aut nume-
ris dissimulatum. Hæc viri docti
verba nobis usum præstare possunt,
vel prout textus illius intentioni,
vel saltem ut Historiæ veritati con-
sentanea.

MEMBRUM III.

§ X.

Sistit se jam membrum tertium
pensandum, in quo Stigmata
hæc

hac in legē vetita considerabimus: itaq̄ circa hoc notandum, *Stigmata* plane omnia corporibus impressa in hac Lege minime prohiberi; hoc enim e Loco (^a) Zachariano saepius nobis allegato haud obscure colligi potest: exinde namque liquet, Hebræis antiquioribus usu fuisse receptum, *Stigmata* quædam tanquam insignia civilia circumferre manibus impressa, quibus se in alicujus Patroni clientelam omnino tradidisse significarent. Ut rem hanc clarius explicem: *Stigmata* tantum Idolotriæ hac in Lege prohibentur, quibus tanquam signis & notis peculiaribus, Idolatriæ se Dæmonis quasi bona & mancipia, cuius charactere signati erant, aperte profitebantur. Hanc sententiam suam faciunt complures Clariss. Philologi, quos hic recen-
 tere longa serie tædiosum magis, quam utile, videtur.

Ut rem ipsam explicatius persequi queam, observare placet, Gentes antiquas duplicis generis Stigmata Idololatrīca, Ordinaria puta & Extraordinaria in more habuisse. Ordinaria quidem, quæ Idololatræ plerique, vel eorum solummodo Antistites & Prophetæ (quippe Diabolo magis solemniter devoti & consecrati) suis corporibus inusta præferabant. De hisce Stigmatis (β) Lūcianum agere, dum ministros Deæ Syriæ consecratos depingit, manifestum est: sic enim, σιζονῖαι δὲ πάντες, inquit, οἱ μὴ εἰς χαρπάσαι, οἱ δὲ εἰς αὐχένας, καὶ διὰ τὸ τεθεῶντας Αστουροὶ σύμμαχοφέρεσσι. Notis autem certis compunguntur omnes; alii quidem in vola manus, alii autem in cervice, Et inde est, quod omnes Assyrii notis inscripti prodeant. Horum Stigmatum meminit Primasius, locum illum (γ) Apostoli ad Romanos explicans, & de contu-

E

me-

(β) *Lib. de Dea Syriae p. m. 1076.*

(γ) Ep. Pauli ad Cor. I v. 24.

meliis agens, quibus Idololatræ corpora sua polluebant: nam inter alia, *sibi characteres*, ait, & ustiones infligunt in consecrationibus idolorum. Quidam Joachim Israëlitarum Regem hac insaniam correptum fuisse, & in eo defuncto notas Idolorum inventas, adstruunt. Hæc enim de Rege isto cui impietas perverso usu induruerat (δ) leguntur: *וַיְהִי רֹבֵר וְתָעוּבָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְחִנְמָצָא עַל הַנְּם כְּתוּבִים עַל סִפְר מֶלֶכִי יִשְׂרָאֵל וְזֶהוּ—* Et residuum verborum Joachim, & abominationum ejus, quas operatus est, & quod inventum in eo, illa scripta in Libro Regum Israël & Jude. In quæ verba (ε) S. Hieronymus sic profatur: *Inter cætera mala, que gessit, etiam hoc fecit in corpore suo, quod Dominus prohibuit, dum diceret: Non facietis Stigmata in corpore vestro, que postquam mortuus est, in corpore ejus inventa sunt.* Similiter corpus Epi-

meni.

(δ) 2. Chronic. XXXVI. 8. (ε) Tradit. Hebr. in Paral. p. m. 122.

menidis, punctis variis inustum, post mortem ejus deprehensum perhibet *Laërtius*. Ad hoc porro alludunt, ea quæ de Othino, ex antiquis annalibus (?) Norwegicis referuntur: *Jam fato vicinus, omnia membra & artus novem cicatricibus insigniri jussit, quas Geitz odde antiquitus vocabant.* Nescio an e moris hujus antiqui reliquiis ortum sit, quod Arabes hodie (?) frontem, genas, labia, brachiaque, cœrulei coloris notis aeu tenui factis, tingunt infiantque.

§. XII.

Et hæc de *Stigmatum Ordinario-*
rum natura jam dixisse sufficient, cum exigente proposito, *Stigmata*, quæ Extraordinaria diximus, se nobis sistant definienda: sunt itaque ea, quæ veteres Idololatræ corporibus suis inusta dederunt, manibus demortui, ipsis aliquo amicitiæ vinculo, devineti parentantes. Evidem

E₂   Idolo-

(?) *Ap. Sheringam. de Orig. Gent. Anglor.*
p. 244. (?) *Gabr. Sionit. de Orient. mor. p. 6.*

Idololatras hæc *Stigmata* funebria
 sibi ipsis imprime resolitos, testimoni-
 o nullius (quatenus sciam) Ori-
 entalium vel occidentalium Scripto-
 ris, evinci potest. Unius tamen (§)
 Hebræorum Filii adsertio in promtu
 est, qui huic notationi circa exeqvias
 locum invenienti testimonium per-
 hibet: *Est aliquis*, ait ille, *qui signat*
corpus suum figura aliquacerta per ignem
& quidem ob mortuum. Quicquid sit,
 nullus tamen hac de re dubitationi
 relinquatur locus, cum Lex his no-
 tis & puncturis opposita tribus a-
 liis Legibus proxime adjungatur,
 superstitionem aliquam circa defun-
 etos exerceri solitam aperte pro-
 hibentibus. Quantum autem rem
 vetustatis caligine circumseptam
 percipere datum est, Idololatræ ve-
 teres se notis hisce compungebant,
 vel ut essent amoris sui erga de-
 functum plane singularis indices &
 testimonia; vel ut notæ illæ tan-

qvam

(§) *Aben. Ezr. ad Lev. XIX. 28.*

quam Φυλακήεια quædam ad mali
alicujus genii incursum & invidiam
propulsandam, inservirent; vel ut i-
psi, ferro ignito compuneti & ex-
cruciati, Deos inferos & defuncti
Manes placatos redderent; vel ut
mortuorum memoria, Stigmatis
hilce subinde renovata, perennaret.

§. XIII.

Ut itaque Legis hujusce scopum
& intentionem dispiciamus, *Sti-*
gmata, quæ diximus Ordinaria, in
falsorum Numinum honorem &
mémoriam facta hac in Lege pro-
hiberi, cum Spencero statuimus, cum
& in hanc sententiam ipse loqua-
tur (1) *Theodoreetus*, glossemate
tali hanc Legem explicans: Ελη-
νές πνα τῆς σώματος γέρεια βελόναις
ἐκέντειν, καὶ μέλαν ἐπέβαλλον, εἰς θεραπεύ-
αν τῶν Δαιμόνων, πῦρ δὲ ὁ θεῖος νόμος
ἀπαγόρευε, Graci aliquas corporis par-
tes acubus compungebant, & atramen-
tum immittebant, in reverentiam Da-

mo-

(1) *Quæst. in Levit. XIX. 28.*

monum; Hec igitur Lex divina inter-
dicit. A partibus nostris etiam est
(n) Oleaster, qui ad hæc verba de-
veniens: *Scripturae notam non ponetis
in vobis*, hunc in modum profatur:
*Scriptum inveni, usque hodie Arabes
& Saracenos, & quosdam Insulares a-
pud Fortunatas Insulas degentes, habere
pectora & brachia hujusmodi literis &
notis inscripta, Et hoc Dominus hic suis
probabit.* Omnes enim hujusmodi ritus
Gentilium erant & Idololatrarum; quam
ob causam a Domino prohibentur. Huic
sententiæ inde quoque aliquid ac-
cedit lucis, quod hæc Lex, proxi-
me Legi, corporis incisionem in-
hibenti adjungatur. Nullam au-
tem veri speciem gerit, DEUM ri-
tus hosce nefandos conjungere, &
simul interdicere voluisse, quin co-
gnatione aliqua conjuncti fuissent,
& uni eidemque fini, Dæmonum
cultui nimirum, intervissent.

§. XIV.

(n) *Comment. in Lebit. XIX. 28.*

§. XIV.

Ut paucis alteram quoque *Stigmatum* speciem, quæ Extraordinariorum est, tangamus, & hanc in præsenti Lege locum invenire adfirmamus. Eo autem inclinat opinio nostra, quod Voces illæ, pro mortuo, in Legis utriusque confilio positæ, non minus hanc, quam Legem præcedentem afficere censemantur. Ex namque Leges particula copulativâ hoc modo annexuntur: *Non incidetis carnem vestram super mortuo & figuræ aliquas aut Stigmata non facietis in nobis.* Porro in loco illo ωδαλλήλω (λ) Israélitis interdictum, ne causa demortui scissuras in carne facerent, nulla mentione *Stigmatum* aut figurarum injecta. Quid vero Moses ea præteriret silentio, nisi quod incisionum nomine hoc in loco & *Stigmata* venirent, & Zabii veteres utraque in mortuorum cærimoniis usurparerent?

Si

(λ) Deut: XIV. I.

Si quis assertionis nostræ veritatem
insufficientiæ argueret, quod nul-
lius Autoris antiqui testimonio fir-
metur, depromeimus verba (μ) No-
varini, sic loquentis: *Scriptum reperi*
in libro quodam M. S. Chaldeos in
carne sua sculpere solitos imaginem su-
orum Majorum. Huc itaque flectere
hæc verba possumus, ut inhibeat DEUS
super mortuo carnem incidere, & figuras
in ea imprimere; ne aliis Gentibus in
bac re similes essent, & suorum imagi-
nes ferro in corpore impressas deferrent.
Huic annextere visum est Doct. O-
siandri verba, ex quibus Lex tota
lucem non minimam mutuari pos-
sit; habentur autem ea in Com-
mentario super Genesim hunc in
modum: *Quidam, ut hoc modo sese*
diis suis consecrarent, inussisse cuti sua
Stigmata creduntur, & hoc DEUS pro-
bibet & abominatur gentiles ejusmodi
superstitiones & corporis humani defor-
mationem, qua homo suum ipsius corpus

CON-
(μ) Elect. Sacr. Lib. III. c. 16. Sect. 513.

centumelia quadam afficit: Ego enim
Dominus odio habens omnem impietatem
& levitatem, creans & conservans ad be-
atam immortalitatem corpora vestra.
Plura, ad stabiliendam sententiam
nostram, arbitramur non e re fore,
adducere testimonia, cum & hæc
B. L. curiositati videantur sufficere.

MEMBRUM IV.

§. XV.

Exposito sic pro modulo ingenii
ad quamnam *Stigmatum* speciem
sese Lex hæcce extendat, ad ductum
ordinis præscripti nobis *Stigmatum*
forma dispicienda est, quam quidem
duplicem constituimus. Generalem
puta & Specialem. Generalis no-
mine, colorem aut speciem, quam
Stigmata illa reddebant, venire ma-
lumus. Huc vero de re Docti
in duas potissimum abire sen-
tentias, quas hic adducere com-
pendiosè, ut brevitatem initemur,

F

allu-

allubescit. Nonnulli allu, *Stigmata illa*, leviora quædam puncta vel vulnera, stylo acuto impressa, & atramento vel alio aliquo fuco repleta fuisse, arbitrantur. In hanc partem potissimum inclinare suffragia Judæorum, ostendit (a) Maimonides, quemadmodum ex verbis ipsius constat: *Scriptum Stigmatis, cuius in Lege mentio fit, appellatur, quando quis, incisa carne sua, incisuram implet fuco, atramento, vel aliis, quibus pingitur, coloribus.* Et lect. proximâ, si quis, inquit, se inciderit, nec colore infecerit, vel infecerit quidem, nec tamen inciderit, liber est, usque dum inciderit & infecerit. Hanc quidem Legem sic explicat Maimonides juxta sententiam vulgo in scholis Judæorum receptam; sed alias nec rationi nec antiquitati consentaneam. Nunquam enim probabile est, DEUM notas aut figuræ carnibus impressas, non nisi atramento oppletas,

hac

(a) de Idololat. cap. XII. §. 10.

hac in Lege venuisse, vel Idololatras antiquos, alias in Deorum cultu sanguinis & vita prodigos, cutem suam adeo molliter curare voluisse, ut notulis atramento leviter tantummodo carni infixisse Dæmonibus devoverent: nam cum Gentes antiquas tenellos suos Dæmonibus obtulisse constet, nullum dubium esse potest, quin etiam *Stigmata* in Deastrorum honorem ferro carenti impresserint. Ne vero meritis inniti videamur conjecturis, veterum testimoniis probaturi sumus, Idololatras, *Stigmata*, *narcias* Χαρακήνες (ut *Synesius*) sceleris sui typos & characteres ferro carenti factos, circumtulisse.

§. XVI.

Diversam a superiori nonnulli foveant sententiam, quos & ipsi sequimur: sentiunt quippe, *Stigmata* hæc acubus aut ὀφεγγίσιν ignitis impressa, ustionis speciem præbuisse. Quam in rem amplum illud

Phis-

(ρ.) Philonis testimonium audiamus: Εὗνοις τοσαύτη μέχρηται μανίας ὑπερβολῆς, ὡς ἔδι αὐτοῦ αἴσθησιν εἰσιτοῖς περὶ μετάνοιαν διπλεῖποσι, οἷοι περὶ μετάνοιαν τῶν χειρόκυρτων, γράμμασιν αὐτὴν ὁμολογοῦσι, οὐτὶς ἐν χαρισμοῖς, ὡς ἀπὸ τῶν ἀνδρεψόδων ἔθος, ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι καταστίζοντες αὐτὴν σιδήρῳ πεπυρωμένῳ περὶ μετάνοιαν. ἔδει γὰρ πρόνω πάντα αἱ μανίας ἔσται. I. E. Non defunt quidam, ea uententes insania, ut ne receptum quidem ad poenitentiam sibi reliquum facientes, ad cultum simulachrorum præcipites ruant, confirmantes eam servitutem literis, non in chartulis, sicut mos est mancipiorum; sed ferro ignito ustis, ne deterriri queant posse: Neque vero hæ obscenrantur tempore. Eundem per omnia signandi modum Zabiis antiquis in usu fuisse, docet (γ) Muhamed Ben Isaac, Quid se radant novaculis, inquiens, aut igne notam sibi inurant. Græcos & Ægyptios idem in more ha-

(γ) Ap. Hotting. Hist. Orient. L. I. c. 8.

(β) de Monarch. L. I. p. 891.

habuisse, inde licet opinari, quod Prolomaeus Philopater omnes Bacchi sacris initiatos, (δ) χαράττεος διὰ πυρὸς, notari per ignem, jussierit. Eodem recidit sententia (ε) Prudentii, Sacerdotum Cybeles consecrationem referentis, eos enim notā fervente Stigmas compungi afferit. Nec infantes a notis tam crudeliter inustis immunes reliquit superstitione his namque (?) Lucas de Linda, mores antiquorum Anglorum depingens, hoc tradidit: *Tenellis infantibus, notas certasque figuræ animalium ardenti ferro imprimebant.* Constat ex his, Idololatras antiquos vieturis in cute punctis i. e. igne factis, se plurimum incrispsisse, licet aliqua ratione & hoc concedamus, nonnullos, *Stigmata*, atramento, stibio, aut aliis tinturis colorata, sibi quandoque impressisse, quod & quibusdam Arabum hodienum in mortem abiit.

§. xvii,

(δ) Maccab. l. III. c. 2. (ε) L. wēi se-
φav. Hymn. 10. (?) Descrip. Orb. pag. 379.

§. XVII.

Quantum ad *Stigmatum specialium*
 formas, observandum, eas va-
 rias apud Ethnicos extitisse, quas
S. Jobannes hoc verborum comple-
 xus est compendio: (1) *Et ne quis*
possit emere aut vendere, nisi qui habet
(χάραγμα) *characterem, aut nomen*
bestiae, aut numerum nominis ejus. E-
 quibus non absurdē colligimus,
 puncta vel *Stigmata* illa, quibus ho-
 mines olim Idolis se mancipabant,
 & a cæteris discernebantur, fuisse
 Idoli vel Numinis sui χάραγμα, I-
 dolī nomen, aut nominis sui nume-
 rum, cultorum manibus impres-
 sum. Quandoque enim homines
 per Numinis χάραγμα, i. e. insigne
 vel notam hieroglyphicam, cor-
 poribus inustum, in servorum
 suorum catalogum adscribeban-
 tur. Varia autem erant Deorum
Emouua vel insignia: nam fulmen
 Jovem, galea Martem, caduceus

Mer-

(1) *Apoc. XIII. 17.*

Mercurium, tridens Neptunū & hædera Liberum Patrem significabant. Hac occasione Ptolemaeus Philopater edictum promulgavit, ut Judæi omnes, a religione patria deficientes (θ) χαρεῖται ὡροσύνη Διονύσῳ, κισσοφύλῳ, notari insigne Liberi Patris, hæderæ folio, se paterentur. Ipse quoque Ptolemaeus Philopater cutem propriam hoc Bacchi charactere notandam præbuit, prout Etymologici scriptor his verbis (ι) notificavit: Γάλλος, ὁ Φιλοπάτωρ, Πτολεμαῖος, διὰ τὸ φύτα κισσῆς εἰχθαί, ὃς ὁ Γάλλος. Gallus, Philopater Ptolemaeus; quod ei, ut Gallis assolet, hæderæ folia imprimerentur. Qui vero hoc Bacchi insigne portabant, thyrsigeri & κισσοφόροι vulgo dicebantur.

§. XVIII.

Nonnulli nomen Idoli, cui se votissent Idololatræ, vice Stigmatis, imprimebant. Nam mos erat,
in-

(θ) Mac. L. III, c. 2. (ι) in vec. Γάλλοι.

(inquit (n) Grotius) inscribendi i-
psa Deorum nomina Græce, ut: Ζεύς,
Δῆμος, Διόνυσος, Jupiter, Mars, Bacchus,
aut Syriace: מְרַנֵּס עֹז בָּעֵלֶת בֵּל Mar-
nas, Azizus, Beltis, Bel. Huc ver-
git, quod Hebræi de Joachimo re-
ferunt, Stigmata scilicet in occisi
ejus corpore inventa, quibus reli-
gionis desertæ testimonium inerat,
nomen Dæmonis sui, Codonazer, ex-
perimentia. Quo vero Gentes ze-
lum erga Deos & eorum Idola clari-
lius indicarent, curarunt, ut literæ
nomen Idoli experimentes, altiuscule
corporibus insculperentur. Atq[ue] sic
hoc Stigmate notati, (λ) τὸ χάραγμα
τὴ ὄνομα, cœlaturam vel sculpturam
nominis, accipere dicebantur. His fi-
dem conciliat, quod refert Abulensis e
traditione Judæorum (μ) Idololatræ
accipiebant laminam auream, inscriptam
Idoli nomine, & inflamatam apponebant
carni suæ, & manebat ibi profunde inscri-
ptum

(n) Annot. ad Apoc. XIII. 17. (λ)
Apoc. XIV. I. (μ) in Lev. c. XLIX. 2v. 27.

ptum Idoli nomen. Hanc traditionem
eò minus a fide alienam sentimus,
quod aurea lamina, cum Πτυχαφη,
לְוַהּ קָדֵשׁ Sanctus Domini vel, (v)
Αγιασμα τῷ κυρίῳ, fronti Aaronis ap-
poneretur. Nam forte mos erat, ut
Sacerdotes, homines, altaria, Tem-
pla, Deorum, qvibus erant conse-
crata, nominibus insignirentur. Vo-
luit itaque DEUS, ut Aaron (sum-
mus rerum suarum minister) no-
men ejus in fronte gestaret, ut in-
stituta sua ad mores receptos ac-
commodaret, ut lamina illa, Jeho-
vam, in animum populi, Diis alie-
nis affueti, subinde revocaret, & ut
hac nota distaret ille DEI Servus a
Dæmonis mancipiis, quorum mem-
bris Idoli vel Dæmonis alicujus
nomen inscribebatur. Sed ut hæc
mittamus: nostræ opinioni Lex ipsa
subsidiū præbet, sic enim fluit
cœlestis illa veritas, עֲקָרֶת וְכֹתֶב
לֹא תִתְנַזֵּ בְּכֶם: Et scripturam Stigmatis

G

non

(v) LXX. in. Exod. XXVIII: 36.

non facietis in vobis. Vel ut LXX.
 καὶ γεγνάσαι στῆλα & πομπούς τῷ θεῷ.
 Quid autem Idololatræ literas in
 corporibus suis exararent, nisi, ut
 nomen Idoli, vel defuncti, literis i-
 lis exprimeretur?

§: XIX.

Quidam Idololatræ eo insaniae
 prolapsi, nonnunquam Idolo a-
 licui, nominis sui numero cor-
 poribus eorum inscripto, se man-
 ciparunt. Gentes, Numinibus suis,
 non tantum nomina communia-
 sed & nomina, non nisi Mystis co-
 gnita, tribuerunt. Priora lite-
 ris vulgaribus exprimere soliti
 sunt; posteriora, numeris, summam
 literarum, e quibus nomina vera &
 vulgaria constabant, continentibus,
 involverunt. Sic, nomen Solis My-
 sticum, octonarium cum sexente-
 simo valebat numerum, teste Mar-
 fiano Capella. Id autem hoc mo-
 de notabatur, XH. Cabbalisticus
 ille

Ille Deorum nomina designandi modus, eo antiquior habebatur, quod veri DEI (Christi) nomen, mysticis numeris expressum, in claro illo *Ænigmate* (ξ) *Sibyllino* reperiamus: Quamvis haud adeo inter (ο) Doctos conveniat, cuinam Christi nomini vel titulo numerus ille melius congruat. Sed hic forsitan latius quam æquum, a scopo recedimus, ad illa itaque, quæ ad materiam spectant, brevitati litaturi, protinus transire placet.

§. XX.

De parte coporis, cui plurimum *Stigmata* inurebantur, nihil certi affirmare possumus, cum Veterum monumenta, quæ ignorantiae succurrerent, injuria temporis intercederint. Quantum autem e quorundam testimoniis, inter se diligenter

G2 col-

(ξ) *Orat. Sibyll. L. I. p. 171. ed. Par. 1599.*

(ο) *Iob. Opusop. not. in loc. p. II. 12,*

collatis persequi licet, nonnulla de Stigmatum eorum sede probabiliter asseramus: (a) Stigmata illa haud uni eidemque loco vel corporis parti imprimi statuimus, cum (π) Prudentius, de Sacerdote Cybeles, hujusmodi *notas & sphragitidas*, uti vocat, accepturo, verba faciens, inquit: *Quamcunq[ue] partem corporis fervens nota stigmarit, bac sic consecratam predicant.* Hisce consona, quæ de Joachimo, Epi-menide & Othino dicta sunt, quorum corpora notis hisce magicis impressa deprehensa sunt. Sic *Lucianus*, de Assyriis loquens, σιγονται δὲ πάντες, inquit, (ε) οἱ μὲν ἐσ χαρπάς, οἱ δὲ ἐσ αὐχένας, certis autem notis compunguntur omnes, alii quidem in vota manus, alii autem in cervice. *Carpocratiani*, Gentium sine dubio morem imitatione exprimentes, (σ) οφεζίδα εἰ καυτῆρι ἐμ τὸν δεξιὸν λο-

Bov

(π) ubi supra. (ε) de Dea Syria m.p. 1076.
 (σ) Epiphani. Hæres. 27. p. 106.

Bòv τοῖς ὀτοῖς, notam quandam, adimam
 auriculam dextram, ferro candente
 discipulis suis inurere solebam. Det-
 rie, de magis & sagis agens, afferit,
 eos non raro in partibus obscenis
 Dæmonis sui characterem gerere.
 Cum itaque Magi & Idololatræ,
 vel in corpore, vel in vola manus,
 vel in cervice, vel auricula extre-
 ma, vel pudendis, horribilem Ca-
 codæmonis, istius Phlegetontii an-
 guis, notam imprimi permiserint,
 Stigmata illa, non un tantum mem-
 bro impressa fuisse liquet. (β)
 Quantum ex historia sacra & pro-
 fana percipere licuit, characteres illi
 & καυτήρια superstitione frequentius
 manibus frontibusque inurebantur.
 Vindicat hanc a temeritatis nota
 sententiam insigne illud (τ) testi-
 monium Apocalypticum: ἵνα δώσῃ αὐ-
 τοῖς χάραγμα Θεὶ τῆς χειρὸς αὐτῷ
 τῆς δεξιᾶς, ἥ Θεῖ Τῷ μετώπῳ αὐτῷ
 Ad quæ verba hæc annotavit Gro-
 tius:

tius: Partes maxime frequentes, quibus
bus, aut literæ, aut signa, aut numeri
imprimebantur, erant frons & illa jun-
ctura inter manum & brachium. Si-
gnatura in fronte vel in manu,
documentum erat, se, dæmonis
servos esse, & illius cultui se peni-
tus addixisse. Nam frontem notan-
di consuetudo ex Oriente fluxit, ubi
servi & clientes Dominorum suorum
nomina, sponte, Stigmate in fronte
gestanda, accipiebant, ut internosci
facilius possent. Et hic ideo mos
progressu temporis in reliquas o-
ras derivatus est, dum mutua con-
versatione, populorum adjacentium
mores, Orientalum, initio quidem
admisserunt contagium, & deinde
vitium. Cum itaque mancipia do-
minorum nomina in fronte gesta-
bant, consentaneum videbatur, ut
idololatræ servorum ritu signa-
rentur, cum præsertim Dii, quibus
cultum exhibebant, nomine *Baalim*
(i. e. Dominorum) insignirentur,

MEM.

MEMBRUM V.

§. XXI.

Dispicienda jam est occasio, Stigmata illa prohibendi, quasdam itaque rationes, cur Deus hanc Legem dederit, in medium sistimus. *Primo*: Stigmata erant per se mala, & ingentem mali præse ferebant speciem. Mala sua natura fuerunt, qvod Stigmata illa, utpote lamina vel stylo ignito facta, genus humanum misere cruciarent. *(a) Prudentius*, de Sacerdote gentili, ferventi nota consecrato, scribens, cruciatus illas non invenisse his versibus exprimit:

*Has pœnas ferre cogitur Gentilitas:
Hac Dī coercent lege cultores suos:
Sic Dæmon ludit bos quos reperit:
Docet execrandas ferre contumelias:
Tormenta inuri mandat infelicibus:
Notis illis ignitis inscriptos, exē-
crandas ferre contumelias, haud absur-*

de

(a) Lib. deī seqv. Hymn. 10:

de dicit, qvod Homini (creaturæ, ad laudem & decus natæ) plane crudeliter illudetur, & contumelia afficeretur, non facile verbis asse-
qvenda. Quid enim vilius & in-
honestius vel fingi potest, quam
ut Homines, DEI genus & Christi
hæreditas, ipsam Dæmonis notam
frontibus inustam gestarent? (β)
*Literarū notis inuri propriam & summam
oris contumeliam, dixit Valerius Maxi-
mus;* qvando itaq; maximo cum de-
decore conjunctum fuit, ipsa Diaboli
*Stigmata, sceleris & servitutis pessima
monumenta,* frontibus impressa
circumferre, consentaneum videtur,
DEUM Israélitas a *Stigmatis* hisce sub-
eundis Lege coërcuisse, ut se tra-
ctare discerent, prout homines libe-
raliter institutos, & in DEI familiam
adscitos decet. Neque *Stigmata* hæc
in se tantum mala fuerunt; sed &
ingenti mali specie dehonestata;
adeo ut scandalum præberent populo
rudi & in Idololatriam maxime pro-
penso. (β) *Lib. VI. c. 8.*   §. xxii.

§. XXII.

Adhaec notæ & puncturæ, quas diximus, signa quædam erant & Sacra menta, quibus Idololatræ in Deorum cultoribus consecrandis utebantur, quibus etiam nomina sua inter servos horum profitebantur. Stigmata huic usui inserviisse, adfirmsat Prudentius, *wēi se Phāvav* libro, ubi detestabilem talia imprimendi modum ad oculum depictū(γ) exhibet: *Quid cum sacrandus accipit Sphragitidas?*

*Acus minutas ingerunt fornacibus:
His membra pergunt urere : utque igni-
verint,*

*Quamcunq; partem corporis ferbens nota
Stigmārit, hanc sic consecratam prædicant.
Ad hunc signandi morem respexit
forte Tertullianus, in Apologetico,
dicens : *Talia initatus, & consignatus,
videt in eternum. Non novum est aut
rarum, inquit (δ) Sanctius, ut homines**

H

-60-

(γ) *Hymn. X. v. 1076.* (δ) *Comment.
in 2. Reg. XXIII. 37.*

eorum in corpore ferant impressa signa;
 quorum se religione consecrarunt. In trans-
 marinis regionibus, quas nostro seculo
 aperuerunt Hispani, plurima moris bujus
 habemus exempla. Idololatras etiam,
 his notis acceptis, se Deorum suo-
 rum servos indicasse, testantur (ε)
 Talmudici, cum dicunt: **דֹושמָן עַצְמָן**
לְעֵא שְׁלֹחֵן בְּלוֹמֶר שְׁחוֹא עֲבָד נִמְכָר
לְהֵי וְגַת Usu receptum est apud Idolola-
 tras, ut se suis Idolis signo quodam
 notent, significantes, se, quasi servos eo-
 rum pretio emtos, & nota insignitos
 esse. Cum itaque Stigmata illa no-
 tæ quædam aut tesseræ essent, qui-
 bus homines se Dæmonibus manci-
 pabant, & ad obsequium iis, sicut
 dominis, præstandū, obstrictos pro-
 fitabantur; DEUS hisce notis, tan-
 quam dominii sui abdicati testimo-
 niis, Israëlitis interdixit, dicens: (ζ)
אֶל-הָיָם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם דָּמָנָה
דָּמָנָה וְשָׁבֵת, ut versio Syriaca
 ha-

(ε) apud Hottinger. de Jur. Hebr. p 393.

(ζ) Levit. XIX. 28.

habet & LXX sic locum transferunt, Εγώ εἰμι κύρος ὁ Θεός ὑμῶν. Quasi DEUS apertius dixisset: Gentibus exteris in more est, se Stigmatis inscribere, ut notis illis, se, τοῖς Baalim, tanquam Dominis eorum addicatos esse, profiteantur. Nolo vero vos, Mihi soli sanctos, notas illas execrables & infames accipere. Dominum vestrum agnoscite, cui sacro Circumcisionis charactere vos solenniter addixistis.

§. XXIII.

Præterea, nisi DEUS *stigmata* illa vetusset, Circumcisionis dignitatem, & populi, charactere tam sacro signati gloriam, penitus obscurassent. Quid enim dignitatis habere potuit DEI χάραγμα, cum Diaboli Stigma juxta positum, parem locum & honorem retineret? Ec quid gloriæ Genti illi Nazareæ accidere potuit, quum non minus

Baal, quam Jehovæ characte-
rem ferre, & utriusque ex æquo
saerari, videretur? Nil præter a-
lios habet homo ille, in quo *Divi-*
sum imperium cum Jehovah Damon
habet. Proporro, Stigmata ad Dia-
boli regnum & causam provehen-
dam erant apprime accommodata,
nam notæ illæ, utpote ferro pluri-
mum inustæ, nec deletu faciles,
homines ad perrinaciam ducerent;
& vix ullum relinquerent pœni-
tentiæ locum. Deinde, Stigmata
illa, ad varia hominum ingenia ma-
xime fuerunt accommodata, nam
procul dubio, nonnulli homines,
ad cultum Diabolo palam præstan-
dum, nulla machina flecti poterant,
qui forsitan haud gravate ferrent,
ut illius characteres, membris ab
hominum conspectu semotis, inu-
rerentur. Verisimile est, delicatio-
rem *Judæorum aliquorum stomachum* hostias Baccho oblatas terre

noluisse, qui forte, *χαεγίποθαι πλεγ-*
σημω Διονύσιο κισσοφύλω, inter peccata
 venialia numerarent. Distinguit (η) S. Johannes inter eos, qui *imaginem be-*
stiae coluerunt, & eos, qui *illius charakte-*
rem acceperunt. Illi quidem Idololatriæ
 crassæ ; hi vero, Idololatriæ per in-
 terpretationem , rei censeantur.

§. XXIV:

I d unum de Stigmatis hisce di-
 cendum supereft; ea nempe , ma-
 gno in odio apud Israelitas , nec
 minori in pretio & honore apud
 Idololatras habita fuisse. Ut, quanto
 in odio & contemptu apud Israe-
 litas fuerint, intelligamus, obser-
 vare juvat, eos, omnia Gentium in-
 stituta, in luctu funebri frequentia,
 præter puncta & Stigmata illa, re-
 tinuisse. Satis enim e Scriptura
 innotescit, eos barbas corrumpere,
 capita in orbem tondere, hone-
 stam & pulchram vultus speciem
 cultris & unguibus violare, solitos,

(η) Apoc. XIV. II.

quam-

quamvis Lex divina ritibus illis ad-
versari videatur. Nempe probe
norant, rite illos, non minus lu-
cetus funebris, quam cultus Idolo-
latrici ~~magia~~ fuisse, & omnes
animi ingeniosioris homines rituū
eorum usum in partem meliorem
interpretari voluisse. Interea loci,
Judæos pietate præstantes, *victurus*
in eute punctis, semetip' os inscripsisse,
nullibi legimus, quod scilicet ab iis,
tanquam summæ superstitionis &
capitis, Diis inferis devotī docu-
mentis, abhorrerent. Hoc & eo
credibilius, quod, licet DEUS *inci-*
suras, & ritus alios funeri pro-
prios, ex Ethnicismo prognatos,
semel & iterum prohibuerit; con-
stat tamen, Eum, Stigmata, hac tan-
tum in Lege diserte vetuisse: quid
autem? nisi quod noverat, ea apud
pios omnes pessime audire, nec
quenquam eorum usum retinere
posse, nisi qui totam Legem abdi-

cearet? Interea loci, Gentes exteræ
Stigmata illa summo in pretio & ho-
nore habuere. Ea enim magno li-
cet inusta cruciatū, animo sponta-
neo & religioso acceperunt. Reli-
gionis Ethnicæ quasi sacramenta
fuerunt, quibus, Deorum cultui se
totos addixerunt & consecrarunt.
Eorum vero usus longe lateq; propa-
gatus est: cum Sacerdotes Ethnici
notis ferro cadente impressis, in
muneris sui lignine signarentur, &
partes ita signatæ, veluti cæteris
præstantiores, lamina aurea post
mortem tegarentur. Sic vero
Prudentius, Sacerdotem Stigmatis
inustum, & jam sepulcro inferen-
dum (9) descriptum dedit:

*Functum deinde cum relinquit Spiritus,
Et ad sepulchrum pompa fertur funeris,
Partes per ipsas imprimuntur bracteæ:
Insignis auri lamina insignivit cutem,
Tegitur metallo quod perustum est ignibus.*

Fcc

(9) Loco supra laudato.

Forent adhuc plura, quæ ad nobis
lissimæ hujus materiei ulteriorem
considerationem adducenda essent;
sed svaldet nunc instituti ratio, ne
propositæ brevitatis perrumpamus
limites, ut, implorato B.L. candore,
huic opellæ metam in præsens fi-
gamus, daturi

GLORIAM DOMINO,
MISERATORI MISERICORDI,
DEO ÆTERNO
ALTISSIMO!

טו"שלב א"ס:

My much beloved and ingenious Friend

E N E V A L D U V A N O C H I,

as formerly, beyond a space of three years
my most industrious Disciple,

Among the impediments whiche restrained
an entire and constant Erudition, is it
questionless an froward education, that bea-
reth rule. Because faults being gotten in youth,
abides in old age. Indeed are many, to whiche
fortune beares this favour, that they could
not be in want of necessary learning, yet out-
of frowardness of the mind applyed to the li-
beral arts that old Proverb: &de⁹ wegs αλφιτα-
but much illiberally. Others, who woulde
only seem to make shew, that they do love
the letters; nevertheless, before they scarcely
have a smack of them, being distasted, ful-
lently and un honestly do they cast them away.
Others, more wortbily and honestly, if so much
bappily, having good desire of the letters, do
make great esteem of them; but either, φύσις
ἀντεγένεσις unadvisedly do enterprise this
business, tanquam ex omni ligno Mercurius ex-
sculpi posset; or, having well make advise
withe

vvith their ovn inclination, and not refusing
the annexed grievousnes^s, nor carelesly trea-
zing them; saving that they, not observing
meet and beseeming method, go astray and de-
sultory; and also by this vway they might
slowly or difficultly get to the purpose. But
on the contrary, is it vwell vvith them, vwho
not vwanting the teaching do make due esteem
of the arts; and alvvays by advice of GOD
and their ovn ingenuity, constantly take care
to vwell advance in them; since that they shall
receive the verily sweet and pleasant fruit of
the noble vertue. For this cause I rejoice on
your behalf, my Friend, vwho from a child being
trained up in the liberal arts, after the qvick-
kedness of your vvit, didst you earnestly insi-
nuated into letters, and all still therein pressing-
ly do you fair progres^s. A vvitnes^s of this
same, is this handsome proof of those neat and
elegantly elaborated treatise, on that most vvor-
thy of knowling matter יְהִוָּה id est, of
the STIGMATS or Marks, on superstiti-
ous manner by heathens used. Without doubt
is it usefull, that you do shew forth your
industry in studying & treating of the holy let-
ters

ters; putting in mind that worthy of recording speech, therewith one a learned man did extoll his sons theological work: Bene facis, mi fili: plus proderit, si vel unicum dictum Biblicum explicas, quam si in decem profanos Autores commentareris. Now also behold you, my Friend! because you do explicated and clear to us the holy place, Levit. XIX: 28. will it bring to you an great advantage. Thereupon will it be to me, according to our ancient familiarity, a great matter to surely rejoice, seeing, as I am sure, that this would be a degree for you, to obtain that precious and chargeable reward, which Pallas do stake before the Contenders for it. I ! so go you now forward! in the duty of LORD , and the love to the liberal arts, and you shall receive much recommendation. At last; I praying unto you much prosperity and blessing of God, abide constantly,

your, to whosoever office
most ready Friend,

Abo xix May. A/cens. d. N. Friedelin.
Anno M.DC.IC.

